

Laste ja noorte heaolu ja turvalisus teatrihariduses

Heli Suvi

Karen-Pauliin Konks

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Lasteabi.ee

 116 111

TEEME PROOVI!

HEA ÕPILANE JA ÕPETAJA, PROOVIRUUMI EI SOBI:

SÕIMAMINE

**FÜÜSILINE
KARISTAMINE
JA ALANDAMINE**

**KELLEGI SOLVAMINE
SOO, VÄLIMUSE,
PÄRITOLU VÕI
SÄTTUMUSE PÄRAST**

KIUSAMINE

**PURJUS VÕI
UIMAS INIMESED**

**SEKSUAALSED
KOMMENTAARID
JA LÄHENEMISKATSED**

**KUI MÄRKAD MIDAGI SELLIST,
SIIS JUHI SELLELE TÄHELEPANU
VÕI PALU SEDA TEHA
OMA SÕBRAL VÕI KOLLEEGIL!**

**KUI SEE EI AITA,
PÖÖRDU ÕPÄEVARINGSULT
TASUTA JA ANONÜUMSULT:
LASTEABI TELEFON: **116 111**
VEEBICHAT: **LASTEABI.EE**
E-KIRI: **INFO@LASTEABI.EE****

EESTI ETENDUSASUTUSTE LIIT, EESTI HARRASTUSTEATRITTE LIIT, EESTI LAVASTAJATE JA DRAMATURGIDE LIIT,
EESTI LAVASTUSKUNSTNIKE LIIT, EESTI NÄITLEJATE LIIT, EESTI TEATRILIIT, LEVILA, SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

<https://www.harrastusteatrid.eu/organisatsioon/teeme-proovi/>

Tänased teemad ja eesmärk

- abivajav ja hädaohus olev laps/noor
- märkamise ja teavitamise teekond
- väärkohtlemise liigid ja mõju lapse/noore heaolule
- teatriringi kaitsefaktorid, sh juhendajate toetamine
- kuidas rääkida lapse/noorega keerulistel teemadel

Kuidas elab Eestimaa laps ja
noor?

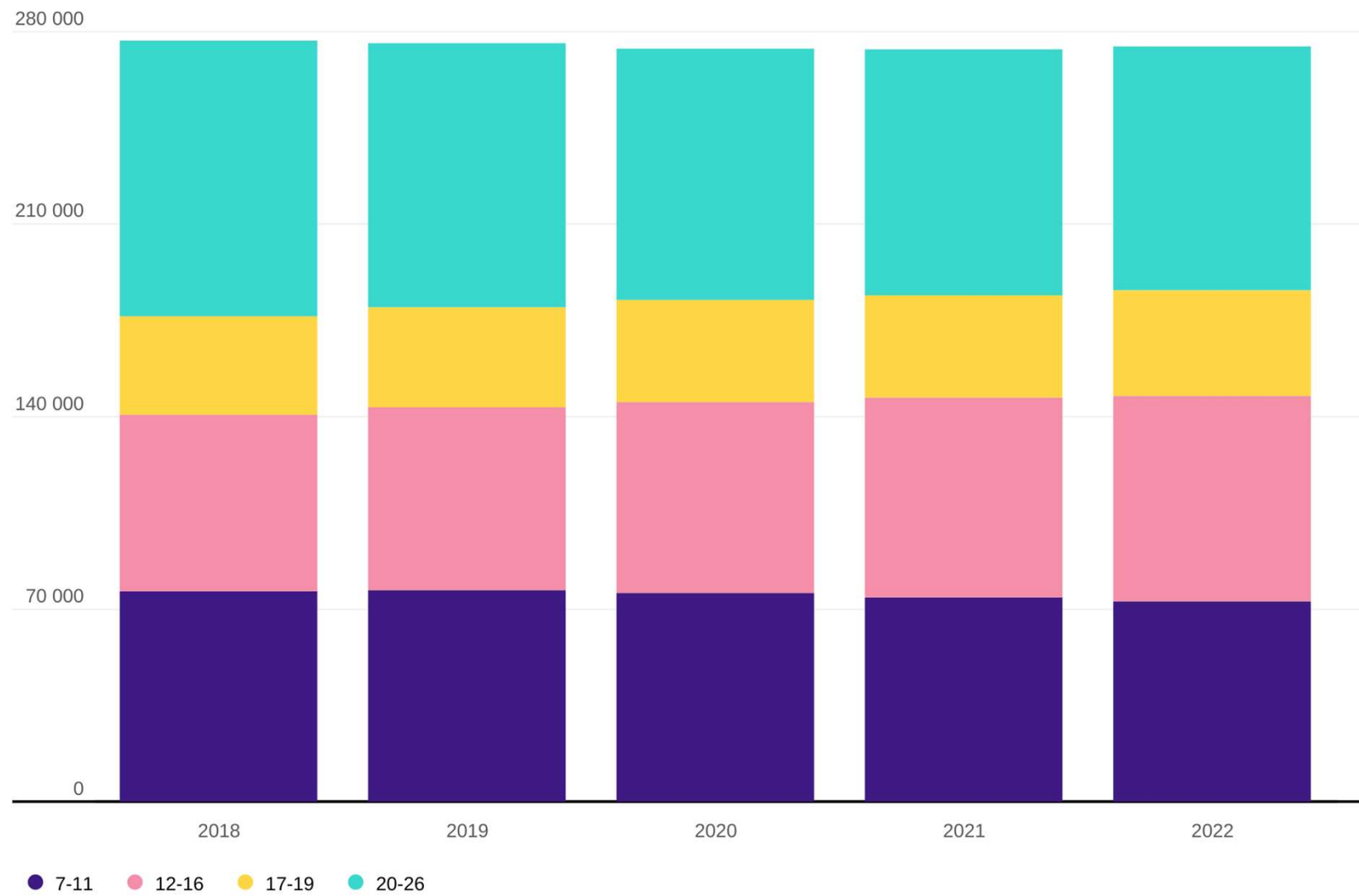
- Eestis elab 2022. a alguse seisuga 259 338 last vanuses 0-17 aastat (Statistikaamet).
- Eestis elab 2022. a alguse seisuga 274 673 noort (7-26 aastased).
- Eestis oli 2020. aasta lõpus 24 300 noort vanuses 15–29-aastat, kes ei õppinud, töötanud ega osalenud ka koolitusel (NEET).
- 2021. aasta jooksul tegelesid kohalikud omavalitsused 13 424 lapsega seondult abivajavate laste juhtumitega (5,2% laste arvust).
- Igal aastal eraldatakse peredest ca 280 last kas väärkohtlemise või hooletusse jätmise tõttu.
- 2021. aasta lõpus kasvas perepõhisel asendushooldusel 2008 last (146 hooldusperes, 1277 eestkosteperes ja 585 last olid lapsendatud) ja asutusepõhisel asendushooldusel ehk pere- ja asenduskodus elas 787 last.

Allikad:

- Statistikaameti kodulehekülg. (i.a). Kasutatud 05.12.2022, www.stat.ee
- Sotsiaalministeerium

Noored vanuserühma ja soo järgi | Kogu Eesti, Mehed ja naised, 2018–2022

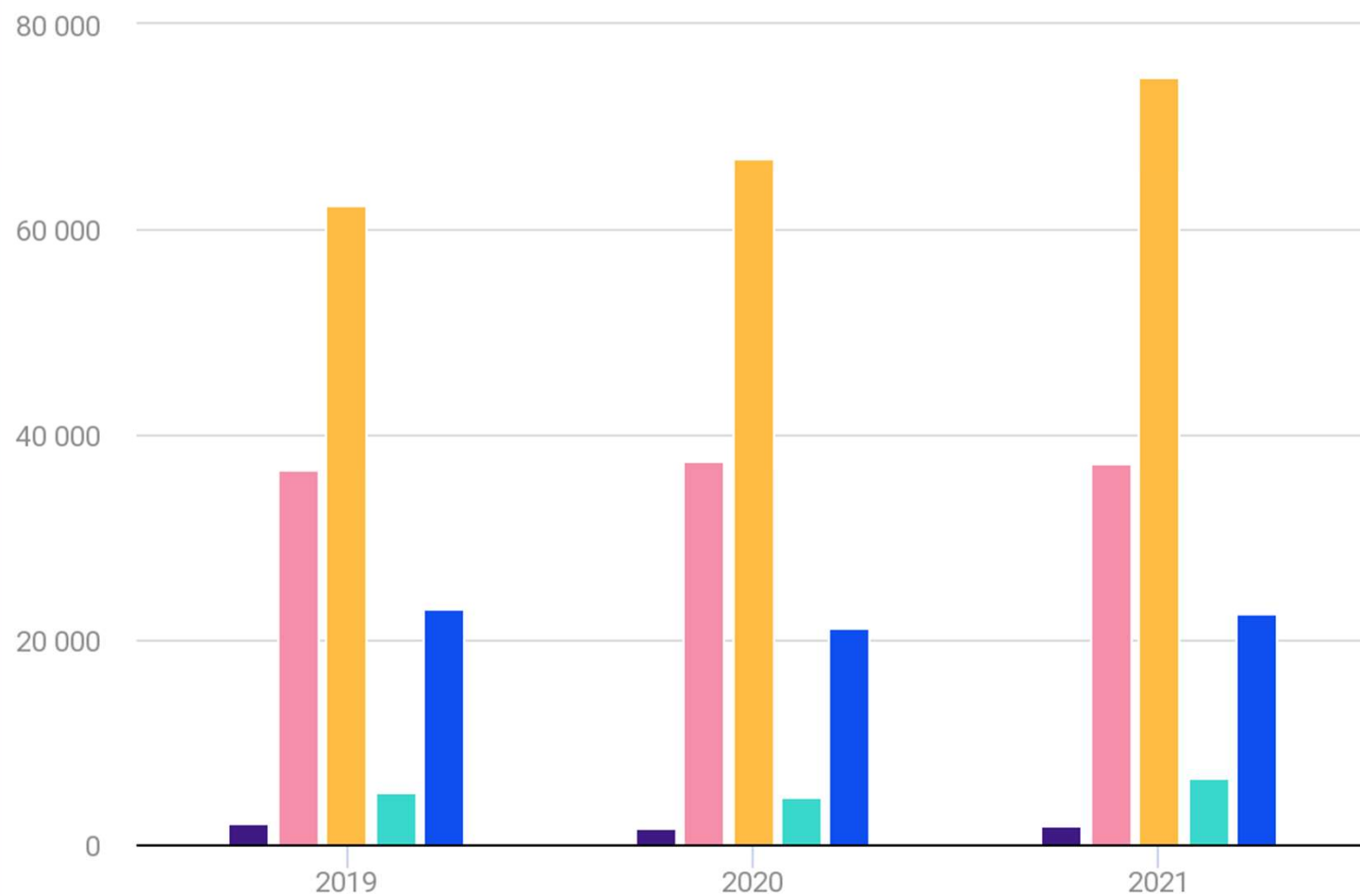
Allikas: statistikaamet

Vaata interaktiivset graafikut juhtimislaud.stat.ee

Huvikoolides õppijad | 2019–2021

Allikas: statistikaamet

- Loodus
- Muusika ja kunst
- Sport
- Tehnika
- Üldkultuur, sh rahvuskoolid

- iga kolmas 1. klassi astuv laps on ülekaaluline
- kolmandikul 11–15-aastastest esineb depressiivsust
- iga neljas kutsealune ei saa astuda ajateenistusse, kuna ei vasta tervisenõuetele
- noortel esineb 2021 a seisuga terviseprobleeme rohkem kui 2011a.
 - Kui 2011. aastal oli pikaajalise haiguse või terviseprobleemiga kimpus 7% 0–14-aastastest lastest, siis nüüd 8%.
 - 15–29-aastaste vanuserühmas: kui 2011. aastal esines 14%-l selles vanuses noortest mõni pikaajaline haigus või terviseprobleem, siis nüüd juba 17%-l.

Allikad:

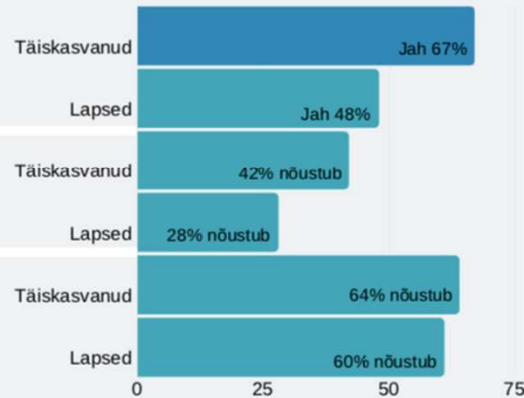
- Liikuma Kutsuv Kool veebilehekülj. (i.a). Kasutatud 05.12.2022, <https://www.liikumakutsuvkool.ee/>
- Beilmann, M., Otstavel, S., Kõiv, K. ja Paabort, H. (2022). NEET-staatused noored teenuste ja programmide võrgusilmas: kuidas paremini toetada mitteõppivaid ja-töötavaid noori? *Sotsiaaltöö*, 6.oktoober. Kasutatud 05.12.2022, <https://www.tai.ee/et/sotsiaaltoe/neet-staatuses-noored-teenuste-ja-programmide-vorgusilmas-kuidas-paremini-toetada#joonel%204>
- Rahvaloendus. Noortel on rohkem terviseprobleeme kui 10 aastat tagasi. 2022. *Statistikaameti kodulehekülj*, 28. november. Kasutatud 05.12.2022, <https://www.stat.ee/et/uudised/rahvaloendus-noortel-rohkem-terviseprobleeme-kui-10-aastat-tagasi>

LAPSE KORRALE KUTSUMINE

Levinumad korrale kutsumise viisid: julgustamine õigesti käituma (98%), selgitamine, miks käitumine polnud õige (96%), keelamine (96%) ja pahandamine (95%).

Füüsilist karistamist kasutab 18% lapsevanematest ning 33% ähvardab füüsilise karistamisega.

§ Kas lapse füüsiline karistamine on Eestis seadusega keelustatud?

LAPSEVANEMA ABIVAJADUS

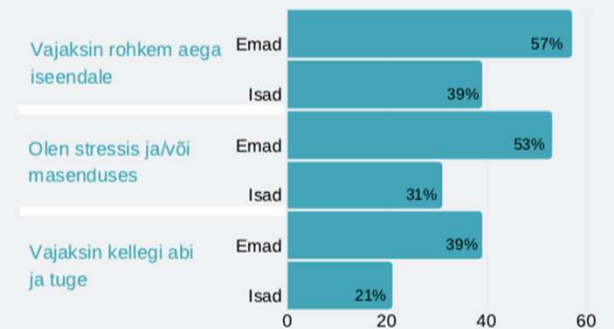
52% lapsevanematest ei tea, kuhu abi saamiseks pöörduda, 26% ei ole sõandanud abi küsida.

Kõige enam vajatakse nõu laste internetiohutuse, konfliktide lahendamise ja jonniva lapse rahustamise osas.

Kõige enam vajavad abi ja toetust lapse kasvatamisel **noored naised**.

Olen viimase aasta jooksul sageli või mõnikord tundnud, et ...

Allikas: Lapse õiguste ja vanemluse uuring 2018. Kasutatud 05.12.2022

<https://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2017/11/Lapsed-vanemad-infograafika.pdf>

2021. aastal registreeriti

3760

perevägivallakuritegu

Registreeritud perevägivallakuriteod

Registreeritud
perevägivallakuritegude
arv vähenes

Kõigist kuritegudest
moodustasid
perevägivallakuriteod

14%

Vägivallakuritegudest
moodustasid
perevägivallakuriteod

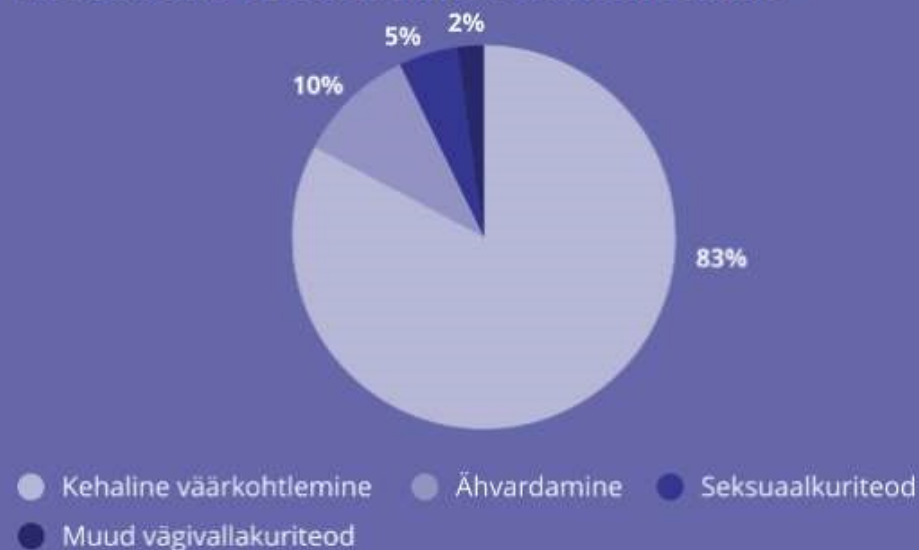
50%

Perevägivalgakuritegude osakaal erinevatest kuritegudest

Perevägivallakuritegudest moodustas ülekaaluka osa kehaline väärkohtlemine

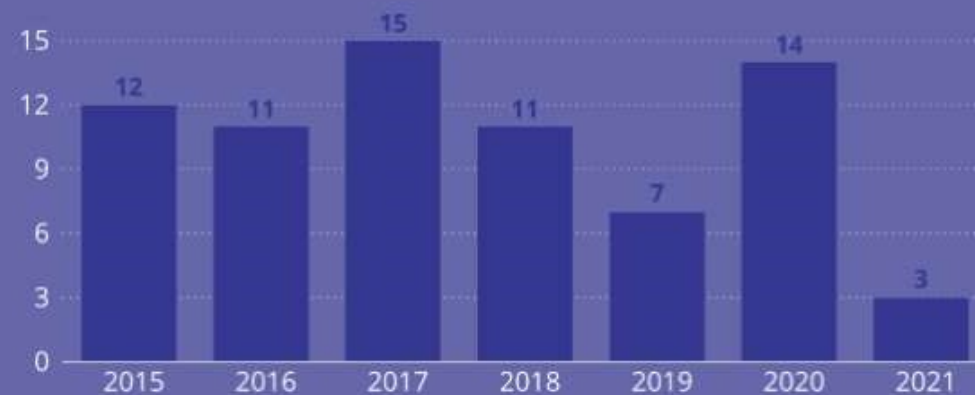

Perevägivallega seotud vägivallakuriteod

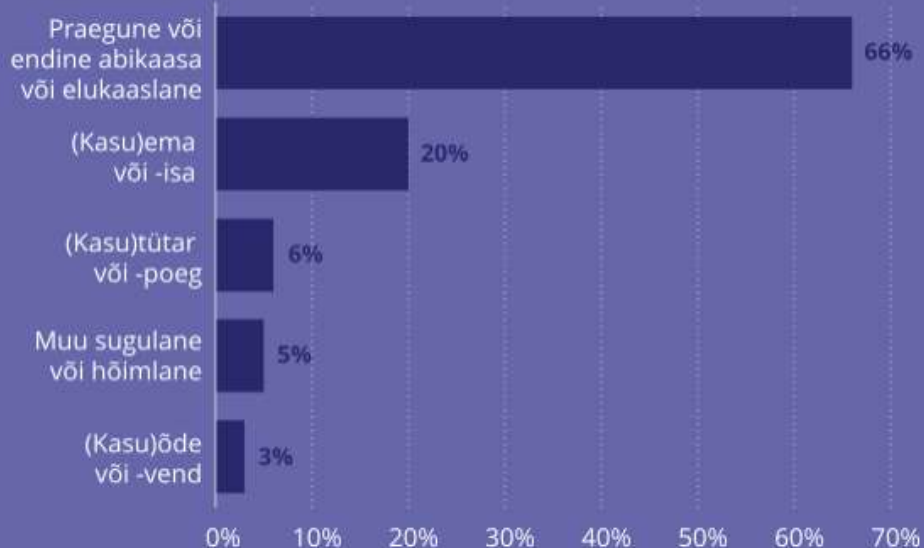
Registreeriti perevägivallega seotud tapmisi ja mõrvu (koos katsetega)

3

Registreeritud perevägivallakuritegudest moodustas suurima osa paarisuhtevägivald

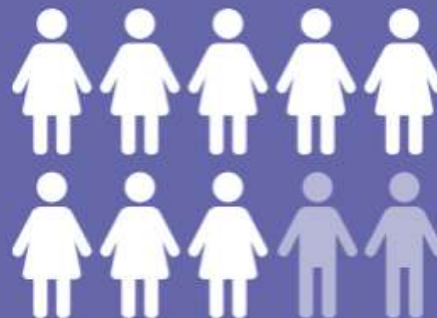
Perevägivalla toimepanija suhte liigi järgi

Perevägivalla
toimepanijatest
olid mehed

84%

Sh paarisuhtevägivalla
toimepanijatest 89%

Kõigist perevägivalla
ohvritest olid naised

78%

Sh paarisuhtevägivalla
ohvritest 89%

Politsei andmetel jäi laste osalusega juhtumite osakaal samale tasemele kui 2020. aastal

27%

perevägivallakuritegudest
olid lapsohvri või -pealtnägijaga

Alaealise kannatanuga kontaktseid seksuaalkuritegusid 303, sh:

102 vägistamist (KarS § 141)

67 tahtevastast sugulise iseloomuga tegu (KarS § 141¹)

1 suguühetele või muule sugulise iseloomuga teole sundimine (KarS § 143)

27 suguühet või muu sugulise iseloomuga tegu mõjuvõimu kasutades (KarS § 143²)

35 suguühet järeltulijaga (KarS § 144)

56 suguühet või muu sugulise iseloomuga tegu lapseealisega (KarS § 145)

15 alaealiselt seksi ostmist (KarS § 145¹)

Pereliikmetest või sugulastest:

66% (endine) (kasu)-isa või ema elukaaslane

13% (kasu)vanaisa

4% (kasu)vend

17% muu**

Võõra poolt toimepandud alaealise kannatanuga kontaktsete seksuaalkuritegude arv kasvas võrreldes 2020. aastaga

Alaealise kannatanuga kontaktsete seksuaalkuritegude puhul

11a

keskmine vanus (toimepanemise ajal/alguses)

Sooline jaotus **84%** tüdrukud ja **16%** poisid

Toimepanijatest:

47%

pereliige või sugulane

42%

muu tuttav*

10%

võõras

* Muuks tuttavaks oli (kasu-) ema või (kasu-)isa sõber, sõbranna elukaaslane, õpetaja, internetituttav, ea- või koolikaaslane või treener

** Muu pereliige või sugulane oli näiteks onu, õemees, vanaema õepoeg jt.

7%

vs.

10%

Sotsiaalkindlustusameti Ohvriabi tellitud uuring: Seksuaalse väärkohtlemise kogemine lapsepõlves ja viimase aasta jooksul (2021; N=2050)

- Iga kuues vastanu on kogenud lapsepõlves täiskasvanu toime pandud seksuaalset väärkohtlemist – kõige sagedamini soovimatut privaatsete kehaosade puudutamist.
- 6% tõi välja, et täiskasvanu on proovinud neid lapsena seksuaalvahekorda sundida – hinnanguliselt 55 000 inimest.
- Vaid 33% rääkis toimunust kellelegi!

Miks lapsed ja noored ei räägi?

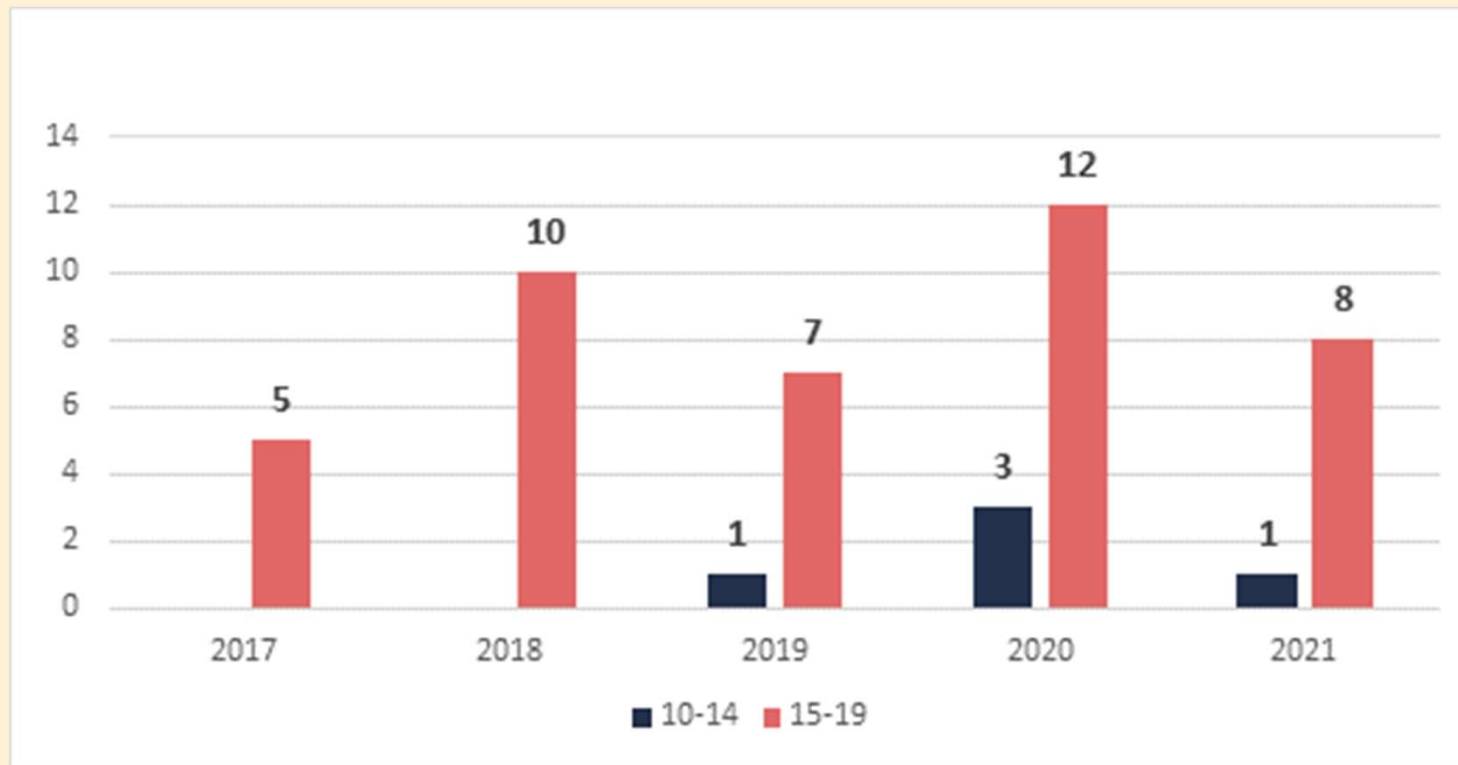
10 peamist põhjust:

- Saladuse hoidmine – lapsele on öeldud, et see on saladus ja nad ei tohi sellest rääkida.
- Ähvardused – last on ähvardatud, et kui ta räägib, on sellel tagajärg.
- Hirm – laps võib karta isikut, kes teda väärkohtleb.
- Armastus – lapsel võib olla tugev usaldussuhe selle isikuga.
- Teadmatus – lapsed ei tea, millega tegu on.
- Häbi – häbi tundmine ei ole omane mitte ainult lastele, vaid ka täiskasvanutele.

Miks lapsed ja noored ei räägi?

- Häbitunne ja soov vanemaid mitte kurvastada.
- Ei teata, kellele juhtunust võiks rääkida.
- Võrreldes seksuaalvägivallaga on ahistamine olukord, mida paljud seda kogenud noored ei pea piisavalt tõsiseks ja oluliseks, et toimunust kellelegi kõneleda.

Laste suitsiidid

Allikas: Statistikaameti veebileht. Kasutatud 05.01.2023,
https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikusundmused_surmad/RV56

Mis on lapse ja noore
heaolu?

[Lastekaitseaduse § 4](#) kohaselt on lapse heaolu on lapse arengut toetav seisund, milles lapse füüsilised, tervislikud, psühholoogilised, emotsionaalsed, sotsiaalsed, kognitiivsed, hariduslikud ja majanduslikud vajadused on rahuldatud.

Igal lapsel on õigus: elule, tervisele ja arengule; olla kaitstud igasuguse vägivalla ja väärkohtlemise eest; rääkida kaasa teda mõjutavates küsimustes peres, koolis ja laiemalt ühiskonnas. Esmane vastutus lapse õiguste ja heaolu tagamises on lapse vanematel. Kui lapse vanematel ja perel on hea, siis on ka lapse hea. (Sotsiaalministeeriumi kodulehekülg, 2022).

Allikas: Lapse heaolu hindamise kolmnurk (i.a). Kasutatud 05.12.2022, https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/Noustamisteenused/lapse_heaolu_kolmnurk_plakat_web.pdf

TERVIS

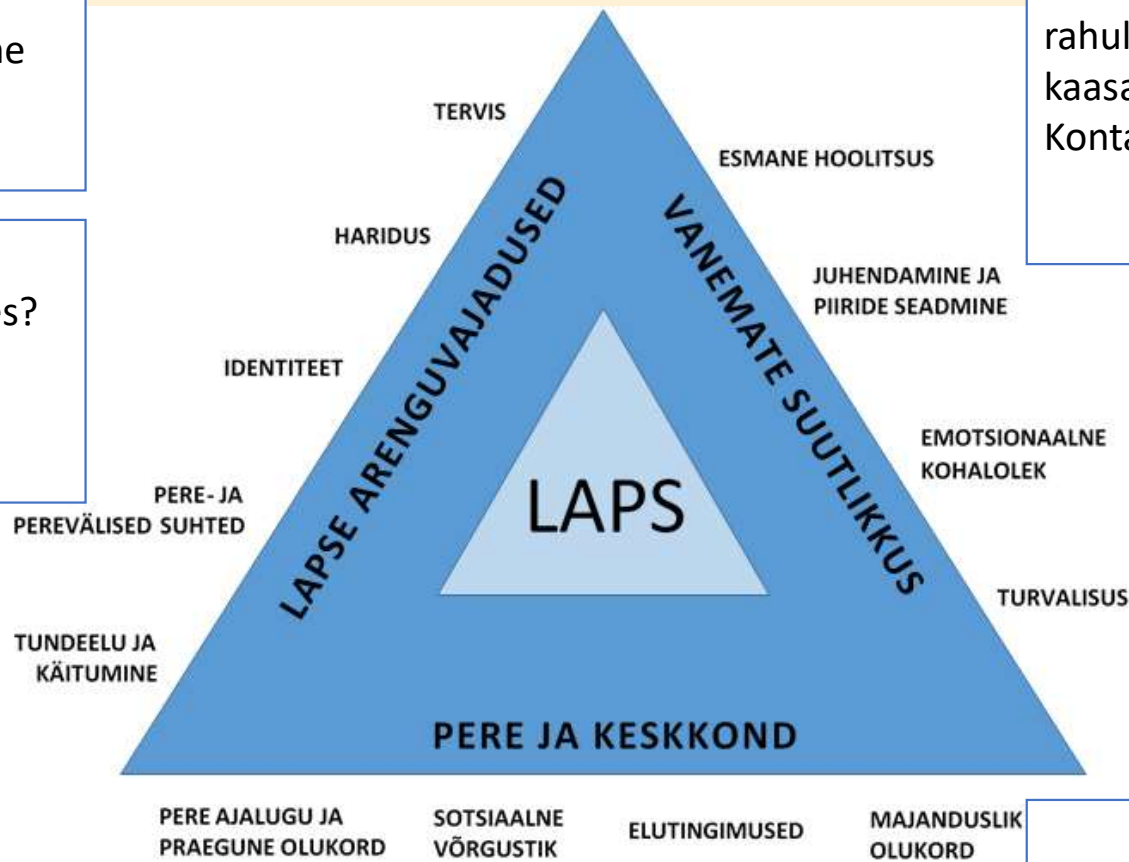
Hinnang tervisekäitumisele
Regulaarne arsti juures käimine
Tervisliku seisundi kirjeldus
Eakohane areng

HARIDUS

Kas laps/noor osaleb hariduses?
Lisatoe vajadus
Suhted eakaaslastega
Meeleolu

HOOLITSUS

Kas lapse esmased vajadused on rahuldatud? Kuidas on vanemad kaasatud huviharidusse?
Kontaktid vanematega

SOTSIAALNE VÕRGUSTIK

Kes on olulised isikud? Millised on suhted võrgustikuga? Kas laps/noor kuulub mingisse organisatsiooni?

MAJANDUSLIK OLUKORD

Mida märkate? Kas lapsel on puhtad riided? Kas laps on öelnud, midagi murettekitavat, mis on seotud majandusliku olukorraga?

Lastekaitseseadus §27 lõige 2:

igaühe kohus on viivitamata teatada lapsest, kellel võib olla abi vaja.

Abivajavast lapsest tuleb teada anda, kas **lastekaitsetöötajale või lasteabitelefoni 116 111.**

Sotsiaalkindlustusameti ülesandeks on **lasteabitelefoni 116 111** pidamine.

Abivajav laps:

- kellele pole tagatud heaolu ja turvatunne
- kes on jäetud hooletusse
- kes on kogenud väärkohtlemist füüsilist, emotsionaalset, seksuaalset
- kelle käitumine ohustab teda ennast või teisi

Näiteks: laps ei taha koju minna; noor ei käi koolis; laps jooksis kodust ära.

Lastekaitseseadus §31: igaühe kohus

on viivitamata teatada lapsest, kelle elu on ohus.

Hädaohus olevast lapsest tuleb viivitamata teada **hädaabinumbril 112.**

Hädaohus olev laps:

- elu või tervis on ohus
- kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute elu või tervist.

Näiteks:

- laps on vägivalla ohver
- laps on tõsiselt haige
- laps on tugevas alatoitumuses

ABIVAJAV LAPS

KAS LAPSE ELU VÕI TERVIS ON OHUS?

JAH

EI

**HÄDAOHUSOLEVAST LAPSEST
TEATA VIIVITAMATA NUMBRIL
112**

**ABIVAJAVAST LAPSEST TEATA
VIIVITAMATA KOHALIKULE
OMAVALITSUSELE VÕI
LASTEABILE 116111**

**ANNA LÜHIDALT EDASI KOGU
INFO: MIS JUHTUS? KUS?
KELLEGA?**

JAGA OMA MURET

Lasteabi.ee

 116 111

**KUI TEAVITAD ABIVAJAVAST LAPSEST 116111
VÕI KOHALIKULE OMAVALITSUSELE**

**LASTEABI 116111, VEEBINÕUSTAMINE
VÕI E-KIRI
24/7**

**Lasteabi nõustaja kuulab, annab nõu
ja hindab kirjeldatud olukorda.**

**Kui mure ei ole võimalik nõustamise
teel lahendada, edastab lasteabi
nõustaja teate kohalikule
omavalitsusele.**

KOHALIK OMAVALITSUS

**Lastekaitsetöötaja hindab lapse
esmast abivajadust kaasates last ja
tema perekonda.**

**Abivajaduse hindamisel kaasatakse
ka võrgustikuliikmed
(haridustöötajad, politsei, perearst
jne).**

**Üheskoos leitakse toetavad
abimeetmed lapse ja tema pere
jaoks.**

Lasteabi.ee

 116 111

Lasteabi

- 24/7
- nõu andmise, kuulamise ja abistamise teenus
- eesti, vene ja inglise keeles
- telefon 116111
- veebinõustamine www.lasteabi.ee
- e-post: info@lasteabi.ee

Lasteabi.ee

 116 111

Lasteabi

- Lasteabi on ööpäevaringne nõu andmise, kuulamise ja abistamise teenus.
- Lasteabi nõustajad on kättesaadavad telefoni ja veebivestluse kaudu ning nad toetavad kõiki, kes vajavad lastega seotud küsimuste ja murede lahendamiseks abi.
- Lasteabi mõeldud nii lastele kui täiskasvanutele (ema, isa, vanaema, vanaisa, treener, juhendaja, õpetaja, naaber jm).
- Kõige enam pöörduvad lapsed ja täiskasvanud järgmistel teemadel:
 - laste- kui vanemate vahelised kehvad suhted
 - kiusamine lasteasutuses või kodus
 - emotsionaalne ja/või füüsiline vägivald nii lapse kui täiskasvanu suhtes
 - kodust ära jooksmine
 - vanemate koju mittetulemine (pidutsemine, ülemäärane töötamine)
 - enesevigastamine ja enesetapumõtted
 - tervisehäired
 - sõltuvuskäitumine
 - hooldusõigusega seotud teemad

Lasteabi.ee

 116 111

OLEME OLEMAS IGAL AJAL JA IGA MUREGA

☎ 116111

LASTEABI ON MÕELDUD LASTELE, NOORTELE, TÄISKASVANUTELE

- Nõu küsimiseks
- Abi saamiseks
- Abivajavast või hädaohus olevast lapsest teatamiseks
- Telefon 116 111
(välismaalt helistades +372 600 4434)
- Suhelda saab ka e-kirja teel ja veebivestluse kaudu kodulehelt
- Tasuta teenus
(helistada saab ka kõneajata)
- Ööpäevaringne
- Üle-eestiline
- Nõustamine eesti, vene ja inglise keeles
- Võimalik jääda anonüümseks

/lasteabi

www.lasteabi.ee
info@lasteabi.ee

LEIA NUMBRIRÄGASTIKUST 10 LASTEABI NUMBRIT

4 1 0 3 1 1 5 9 0 1 3 2
2 8 5 9 5 2 1 2 8 2 0 3
0 4 3 5 8 0 5 6 7 5 2 1
8 6 1 6 1 1 6 1 1 1 6 1
7 2 0 1 7 5 2 3 7 1 7 1
9 0 1 1 6 1 1 1 0 9 1 6
5 1 2 5 0 1 3 5 9 2 5 1
4 1 7 4 0 4 1 3 9 7 2 1
7 6 1 7 9 2 4 1 2 0 5 2
3 1 8 1 6 1 1 6 1 1 1 8
0 1 2 9 6 9 1 1 6 1 1 1
4 1 0 5 4 1 3 0 9 2 0 4
9 2 9 2 9 1 1 4 5 9 2 9
0 5 0 0 1 1 6 1 1 1 0 0

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

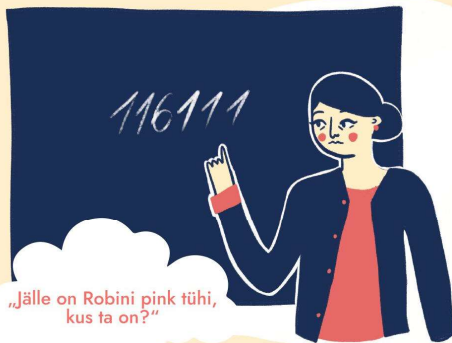
Lasteabi.ee
☎ 116 111

OLEME OLEMAS IGAL AJAL IGA MUREGA!

„Oh, jälle need naabrid karjuvad oma laste peale!”

„Jälle on Robini pink tühi, kus ta on?”

„Olen ka ise siin istunud ja nutnud. Kuidas saan teda aidata?”

„Seesama laps siin öhtul hilja. Kuhu ma peaksin helistama, kelle poole pöörduma?”

„Ma lihtsalt enam ei suuda!”

„Ma teen seda kõike ju meie pere nimele!”

„Ma tahan lõpetada. Mul on kõigest kõrini...”

„Otsi abi! Kirjuta kuhugi või tahad ma teen seda ise?”

„Kui sa ei maksa, siis last ei näe!”

„Ma ei maksa sulle sentigi, niikuinii kulutad kõik enda peale!”

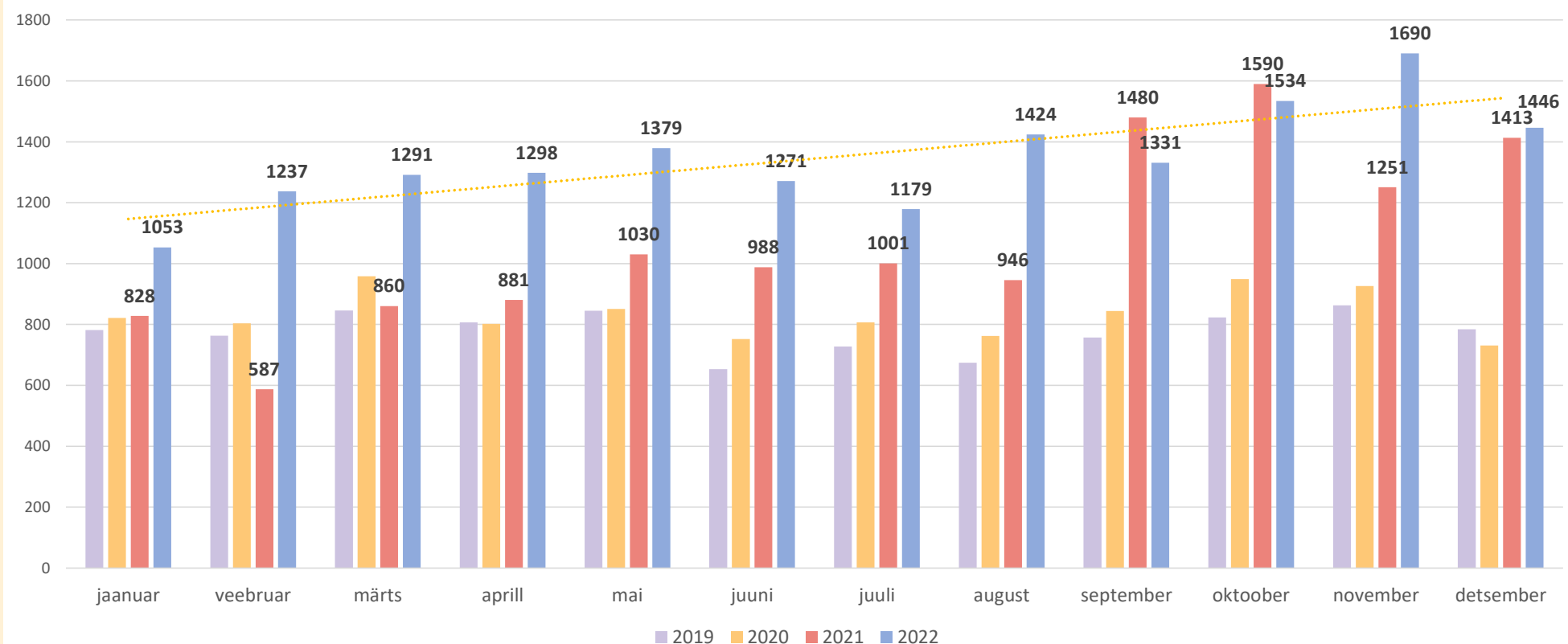

„Olge tasa, ma ei taha seda kuulda...”

Lasteabi.ee
116 111

Lasteabi pöördumiste arv

2019	9 325
2020	10 007
2021	12 855
2022 (31.12)	16 133

Sel aastal on pöördunud
34 last, kelle elu on
vaimse tervise mure tõttu
olnud hädaohus.
Nad vajasisid kohealt abi.

Jass, 15

Lasteabi.ee

☎ 116 111

Enesetapumõtete või
enesevigastamisega
seoses on pöördunud
sel aastal 189 last.

Sannu, 13

Lasteabi.ee

☎ 116 111

67 % oma vaimse
tervise pärast
pöördunud lastest
olid vanuses 14-17
eluaastat.

Kõige noorem
vaimse tervise
murega pöörduja
oli 8-aastane.

Jass, 15

Lasteabi.ee

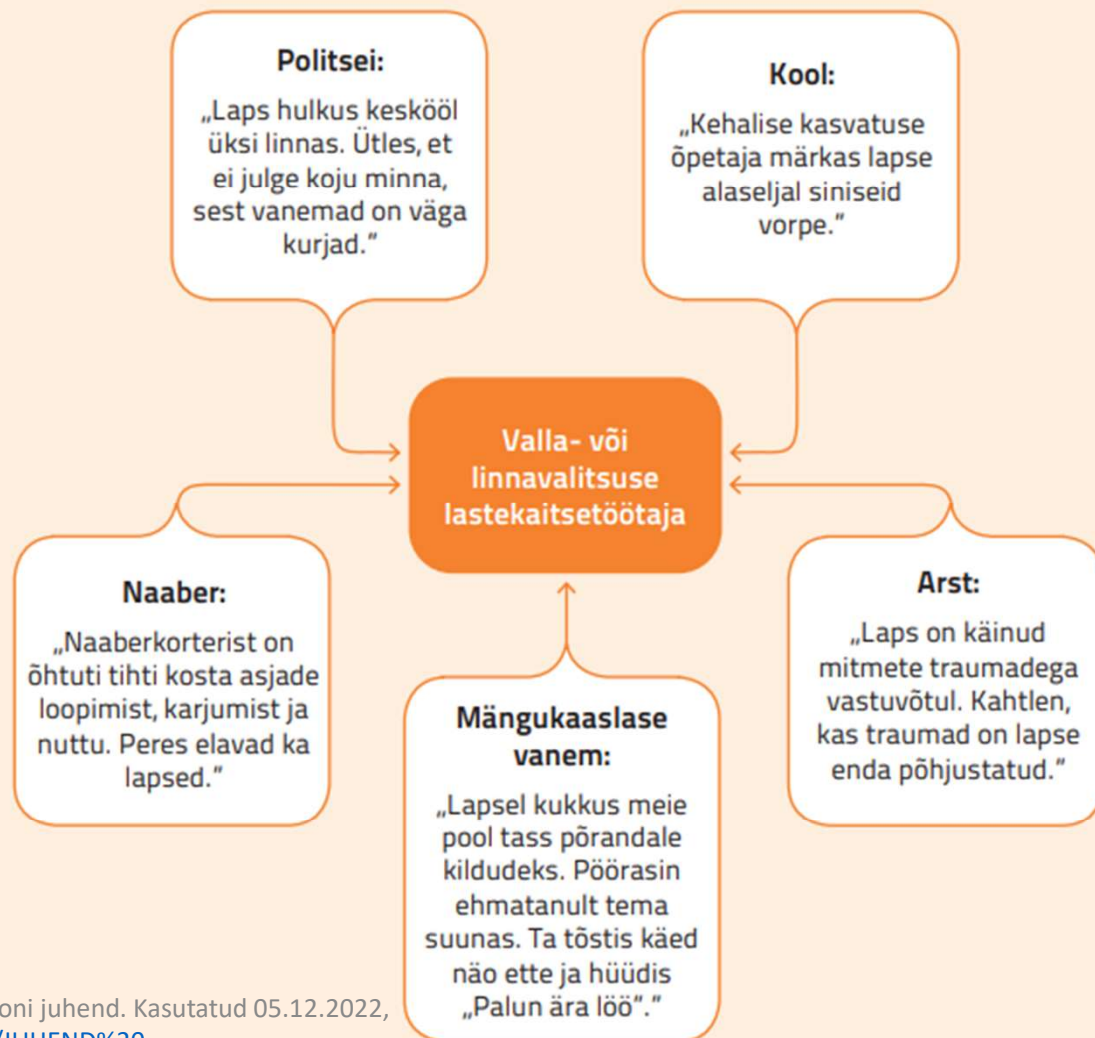
 116 111

- Lapse ja tema perekonna abistamine eeldab võrgustikutööd ja teabevahetust.
- Võrgustikku kuuluvad spetsialistid:
 - kelle tööülesanne või ametikohustus on tagada lapse õigused ja heaolu;
 - kes puutuvad oma töös või ametis vahetult lapsega kokku
- Teave, mida KOV/politsei/SKA palub, peab aitama kaasa lapse abistamise eesmärgile ja hõlmama neid andmeid, mis selle eesmärgi täitmiseks vajalikud on.
- Võrgustikuliikmed (kool, lasteaed, haigla, perearst jm) võivad last ja tema peret puudutavaid andmeid edastada ilma lapse ja/või tema seadusliku esindaja nõusolekuta KOVile/politseile/SKAlle, sest neil on seaduslik alus lapse abistamiseks töödelda isikuandmeid.

Andmekaitse ei takista abivajavast lapsest pädevale asutusele teatamist!

Iga inimese kohustus on teavitada abivajavast lapsest!

- Varane märkamine ja võrgustikutöö on lapse heaolu tagamiseks olulised alustalad.
- Võrgustiku moodustavad lapsega lähemalt kokku puutuvad inimesed, kelle tähelepanekud last ohustavate asjaolude kohta on oluliseks alusteabeks.
- Märke lapse abivajadusest tuleb osata ära tunda ja julgeda neist teada anda. Abi võib olla organisatsioonisisest juhiseid, kus on kirjas organisatsiooni tegutsemisreeglid lapse abivajaduse kahtluse korral.
- Varase märkamise ja teatamise tulemusena on võimalik operatiivselt sekkuda lapse ja tema pere probleemidesse ning osutada vajalikku abi ja toetust.
- Varase abi osutamine aitab ennetada probleemide kuhjumist ja lapse abivajaduse suurenemist.

Allikas: Õiguskantsleri ja Andmekaitse Inspektsiooni juhend. Kasutatud 05.12.2022, <https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/JUHEND%20-%20abivajavast%20lapsest%20teatamine%20ja%20andmekaitse%20%28jaanuar%202021%29.pdf>

Väärkohtlemise liigid

Emotsionaalne, füüsiline, seksuaalne väärkohtlemine ja hooletusse jätmine

Lastekaitseseadus § 24 lg 1 sätestab, et lapse hooletusse jätmine, lapse vaimne, emotsionaalne, kehaline ja seksuaalne väärkohtlemine, sealhulgas lapse alavääristamine, hirmutamise ja kehaline karistamine, samuti lapse karistamine mis tahes muul viisil, mis ohustab tema vaimset, emotsionaalset või füüsilist tervist, on keelatud.

Emotsionaalne väärkohtlemine

Emotsionaalse pingeseisundi tekitamine, mis võib põhjustada raskeid või pöördumatuid kahjustusi lapse emotsionaalsele arengule. Emotsionaalne väärkohtlemine on lapse kohtlemine väärtusetu, ebaadekvaatse, mittearmastatu ja -vajatuna.

Näiteks:

- Hirmutamine, ähvardamine
- Karjumine
- Sõimamine
- Solvamine
- Mõnitamine
- Halvustavate nimedega kutsumine
- Terroriseerimine
- Lapse isoleerimine normaalsetest sotsiaalsest suhtlemisest

Füüsiline väärkohtlemine

Füüsiline väärkohtlemine on vanema või hoidja tahtlik, mitteõnnetuslik füüsilise jõu kasutamine lapse suhtes, mis võib vigastada last. Füüsiline väärkohtlemine võib põhjustada lapsele kergemaid, raskemaid või isegi eluohtlikke füüsilisi ja ka psühholoogilisi kahjustusi.

Näiteks:

- Tõukamine, lükkamine
- Näpistamine, küünistamine
- Väänamine, pigistamine
- Raputamine
- Millegagi viskamine
- Juustest sikutamine, tirimine
- Peksmine
- Löömine

Seksuaalne väärkohtlemine

- Lapse või noore kaasamine seksuaalsesse tegevusse **1)** mille sisust ta ei saa täielikult aru; **2)** millele ta ei ole võimeline andma adekvaatset nõusolekut; **3)** mis astub üle seadustest või ühiskonna sotsiaalsetest normidest.
- Seksuaalne vägivald lapse või noore vastu on võimu, seksuaalsete või muude vajaduste rahuldamise eesmärgil toime pandud seksuaalse sisuga kontaktne või mittekontaktne tegevus täiskasvanu või teise lapse poolt, kes vanuse või arengutaseme poolest on vastutus-, usaldus- või võimusuhetes lapsega.

Lastemaja

- Lastemaja on lapsesõbralik erialade vaheline teenus, mida pakutakse seksuaalselt väärkoheldud või selle kahtlusega laste abistamiseks.
- Lastemajad asuvad Tallinnas, Tartus, Jõhvis ja Pärnus, kuid teenus on kättesaadav kõikidele abi vajavatele lastele Eestis.
- Lastemaja tutvustav video:
<https://www.youtube.com/watch?v=o6KovGxp8Lo>
- Ei tähendab ei! <https://www.youtube.com/watch?v=LNQxlgWk-UY>

Loe rohkem: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/teemalehed/laste-seksuaalne-vaarkohtlemine>

Hooletusse jätmine

Lapse hooletussejätmine on vanema või hooldaja kohustuste mittetäitmine lapse füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu eest hoolitsemisel ning mis võib kahjustada lapse eakohast arengut ning vaimset ja füüsilist tervist.

- Füüsiline hooletusse jätmine (nt puudulik hoolitsemine vigastuse korral)
- Emotsionaalne ja vaimne hooletusse jätmine (lapse vaimse tervise probleemidele mitte reageerimine)
- Järelevalve puudumine
- Hariduslik hooletusse jätmine

Kuidas ära tunda väärkohtlemist?

Füüsilise väärkohtlemise märgid:

- Vastumeelsus füüsilise kontakti suhtes
- Puudulik enesekontroll
- Nähtavad vigastused
- Tähelepanu ja keskendumisprobleemid
- ...

Emotsionaalse väärkohtlemise märgid:

- Mahajäämus arengus
- Ärevus, unehäired
- Agressiivne või passiivne käitumine
- ...

Kuidas ära tunda väärkohtlemist?

Seksuaalse väärkohtlemise märgid:

- Süü ja häbitunne
- Kõrgem depressiooni, söömishäirete risk
- Valud või raskused istumisel ja liikumisel
- Seksuaalse sisuga jutud
- ...

Hooletusse jätmise märgid:

- Mahajäämus arengus
- Koolist, huviharidusest puudumine
- Puudulikud toimetulekuoskused
- Endasse tõmbumine
- ...

Väärkohtlemise tagajärjed

- Nii lühiajalised kui pikaajalised
- Väärtusetuse tunne, probleemid suhete loomisel
- Madal enesehinnang
- Suhete halvenemine eakaaslaste, õpetajate, juhendajatega
- Huviringis käimisest loobumine
- Käitumuslikud raskused
- Vaimse tervise probleemid
- Enesevigastamine
- ...

KELLE PALKAD LASTEGA TÖÖTAMA?

🔍 Isikukood...

KONTROLLI TAUSTA

WWW.E-TOIMIK.EE

JUSTIITSMINISTEERIUM

- Eesti seadused keelavad teatud süütegude eest karistatud inimestel juba praegu lastega töötamise.
- Lasteasutustel on kohustus kontrollida, et sellise keeluga inimesed ei satuks näiteks õpetajaks, treeneriks või noorsootöötajaks. 1. oktoobril 2022 jõustunud seadusmuudatused laiendasid piiranguid ja sätestasid taustakontrolli kohustuse selgemalt.
- Alates 1. jaanuarist 2023 lisandub tööandjatele ka regulaarse taustakontrolli tegemise kohustus. See tähendab, et tööandja peab ka juba töötavate isikute tausta vähemalt korra aastas uuesti kontrollima.
- Loe lähemalt: <https://www.just.ee/uudised/kontrolli-lastega-tootaja-tausta>

Eestis on seksuaalse enesemääramise eapiir 16

- Täiskasvanu võib teismelisega end siduda vaid siis, kui too on vähemalt 16 ja suhe on vabatahtlik.
- Suhted kuni viieaastase vanusevahega varateismeliste (14...15 a) ja noorte täiskasvanute vahel on lubatud, kui need on vabatahtlikud ja ei kujuta noortele ohtu (*nn Romeo ja Julia klausel: näiteks on lubatud konsensuslikud seksuaalsuhted 14-aastaselt kuni 19-aastasega ning 15-aastaselt kuni 20-aastasega*).
- Täiskasvanu ei tohi seksuaalsuhtesse astuda alla 18aastase noorega, kui too täiskasvanu on noore pereliige või muu usaldusisik, näiteks õpetaja või treener. See keeld kehtib selleks, et lapsi ja noori kahjulike suhete eest kaitsta.

Kuidas rääkida lapse ja noorega?

- Miks räägid? Mõttele see ise läbi ja anna ka noorele teada!
- Arvesta, et vahel ongi eesmärgiks märkamine ja küsimine.
- Vali vestluseks sobiv aeg ja koht.
- Küsi avatud küsimusi.
- Hoia vestlusel rahulikku tempot.
- Konfidentsiaalsus ja saladuste hoidmine. Anna lapsele ja noorele teada, kui sul ei ole võimalik saadud infot ainult enda teada jätta.

Harjutamiseks 5 lauset, mida öelda lapsele ja noorele, kes jagab oma mure

- Sa oled väga vapper, et sa mulle seda rääkisid.
- Ma olen väga tänulik, et sa mind usaldasid.
- Ma olen su üle väga uhke, et sa selle teema välja tõid.
- See ei ole sinu süü, et see juhtus.
- Ma teen endast kõik, et sind aidata.

Nipid noortega töötajale

Peaasi on koondanud kokku põhimõtted, kuidas laste ja noortega rääkida vaimsest tervisest ja kuidas olla raskuste korral toeks.

Loe lähemalt: <https://peaasi.ee/nipid-noortega-tootajatele/>

Raamatukogu

- www.lasteabi.ee
- [Abivajavast lapsest teatamine ja andmekaitse \(2020\)](#)
- [Lasteombudsmani infomaterjalid](#)
- Kriminaalpoliitika.ee on justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna võrgukodu
 - <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/teemalehed/laste-seksuaalne-vaarkohtlemine>
- Ei tähendab ei! <https://www.youtube.com/watch?v=LNQxIgWk-UY>
- Kuidas märgata ja aidata abivajavat või hädaohus olevat last?
<https://www.youtube.com/watch?v=s4vK0whDe8g> (EST)
- Kuidas märgata ja aidata abivajavat või hädaohus olevat last?
<https://www.youtube.com/watch?v=Y8vCYzfE7v0> (RUS)
- Laste seksuaalne väärkohtlemine ja Lastemaja <https://www.youtube.com/watch?v=-JzL5gXbIJE&t=324s> (EST)
- Laste seksuaalne väärkohtlemine ja Lastemaja <https://www.youtube.com/watch?v=X9dK4Y7auGo> (RUS)

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Lasteabi.ee

 116 111

Aitäh!

Heli.suvi@sotsiaalkindlustusamet.ee

Karen-pauliin.konks@sotsiaalkindlustusamet.ee

Lasteabi